

ZTO446 ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ

Öğr. Gör. Dr. Esra Güneri
Toprak Bilimi ve Bitki Besleme Bölümü
[İletişim: 0312 596 1744](tel:03125961744)
[mail: eguneri@ankara.edu.tr](mailto:eguneri@ankara.edu.tr)

Ders İçeriği

1.Hafta: Giriş-evresel Etki Değerlendirmesi (ÇED)

- Etki Değerlendirmesi ve Türleri
- Tarihçesi, Gelişimi

2. Hafta: ÇED'in Kapsamı

- Amaçları ve Kapsamı
- ÇED'de Kullanılan Yöntem ve Teknikler

3. Hafta: ÇED'in Aşamaları-I

- Hazırlık
- Problemin Tanımı
- **dev-Proje Bildirimi**

4. Hafta: ÇED'in Aşamaları-II

- Eleme
- NED
- Kapsam ve Etkilerin Belirlenmesi

5. Hafta: ÇED'in Aşamaları-III

- Durum Tespiti
- Tahminler ve Değerlendirmeler

6.Hafta: ÇED'in Aşamaları-IV

- nlemlerin Belirlenmesi
- Alternatifler

7. Hafta: ÇED'in Aşamaları-V

- Raporlama
- Rapor Formatı

8. Hafta: Ara Sınav

9. Hafta: Tatil-Senato Kararı

10. Hafta: ÇED'in Aşamaları-VI

- Karar
- İzleme ve Denetim

11. Hafta: Stratejik ÇED

- Amaçları
- Kapsamı
- **dev-Proje Teslimi**

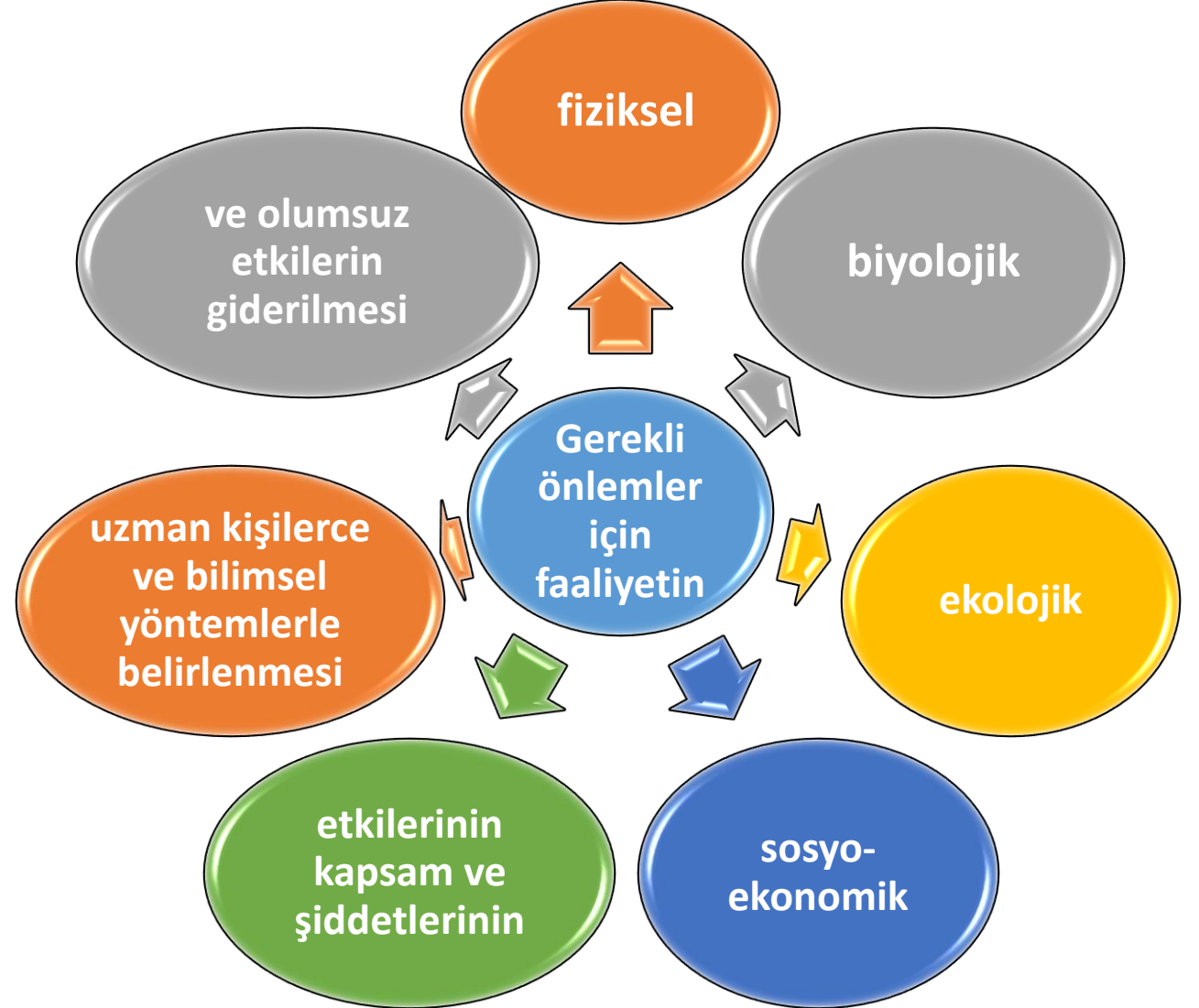
12.Hafta: Kümülatif ÇED

- Amaçları
- Kapsamı

13. Hafta: dev Proje Sunum

ÇED Çalışmalarının amacı ve Kapsamı

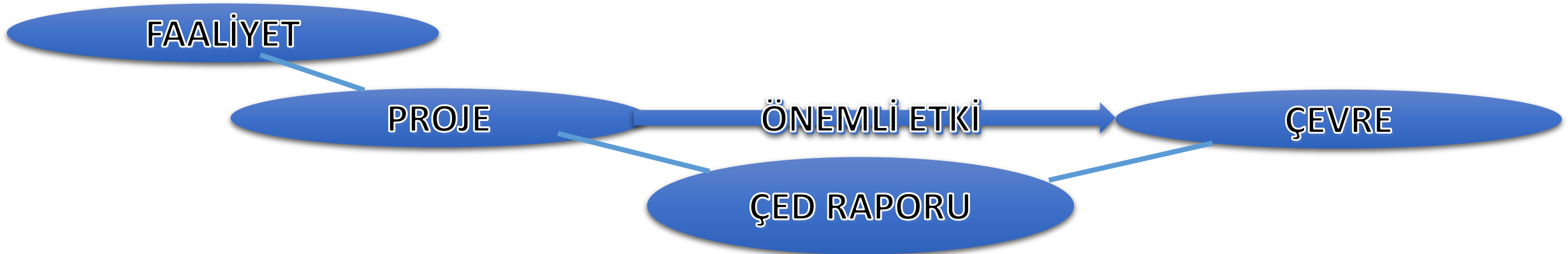
- ÇED Çalışmalarının Amacı , bir faaliyet için ÇEVRE kavramını bir bütün olarak **eksiksiz** ele almak, faaliyetin insan, toplum, doğal çevre ve ekonomi açısından uzun vadeli ve sağlıklı biçimde gerçekleşmesini sağlamaktır.

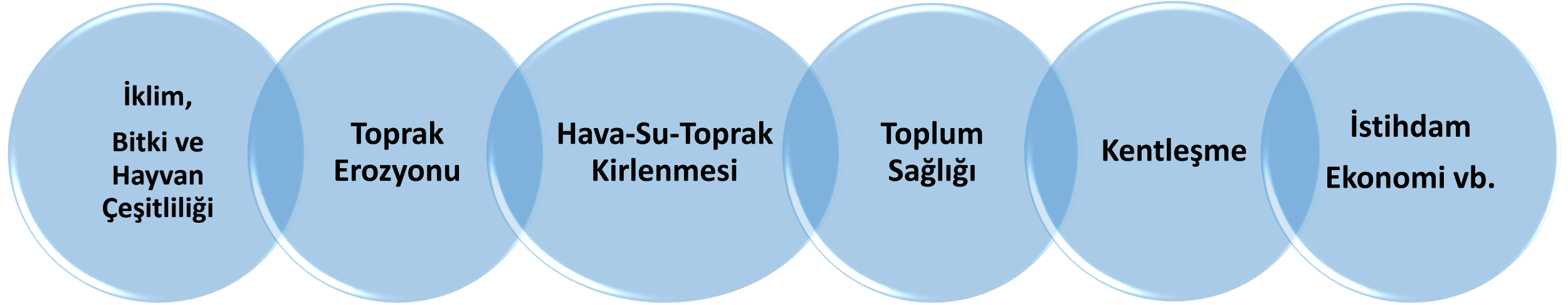
Bunun yanı sıra ÇED çalışmaları; karar mercilerine, kararlarını sağlıklı bir şekilde verebilmeleri için seçenek üreten ve bu seçeneklerin olumlu ve olumsuz yönlerini sergileyen gelecek için yapılan öngörülere dayalı bir önemli yaklaşımdır. Dolayısıyla bir diğer amacı da, ileride yaşanacak olumsuz etkileri önlemeyi ve herhangi bir etkinin sonradan oluşturacağı fazladan maliyeti engellemeyi sağlar.

Kesin Karar, yetkili mercileri aittir.

ÇED çalışmalarında OBJEKTİF olunması ve çalışmanın Bilimsel Temellere Dayandırılması BÜYÜK ÖNEM TAŞIR !!!!!!!!!!!

Faaliyet türüne göre değerlendirilecek unsurların kapsamı yani 'ÇED KAPSAMI' değişkendir.

ÇED kapsamının Genel Hatları

1. Faaliyetin yapılacağı alanın seçimi ve topoğrafik özellikleri
2. Bölge nüfusu ve kültürel özellikleri
3. Bölgenin yapılaşma ve iskan özellikleri
4. Bölgedeki tarihi, kültürel, doğal ve estetik öğeler
5. Jeolojik durum
6. Hidrolojik durum

ÇED kapsamının Genel Hatları

7. Meteorolojik durum
8. Bölgede arazi ve su kullanımı
9. Bölgenin ekolojik yapısı
10. Alanın biyoçeşitlilik durumu, risk altındaki türler, tükenmek üzere olan türler
11. Bölgenin kirlilik/erozyon risk durumu (potansiyeli)

ÇED kapsamının Genel Hatları

12. Faaliyeti yapacak ve yürütecek yüklenicinin (gerçek/tüzel kişilik) oluşturacağı etkiler/değişiklikler

12. 1. Gürültü

12.2. Hava kirliliği

12.3. Toprak kirliliği

12.4. İş yaşamına etkisi (istihdam, ekonomik fayda vb.)

12.5. Kişi ve toplum sağlığı

12.6. Doğal çevre (canlı yaşamı, orman ekosistemi, erozyon, vb.)

ÇED kapsamının Genel Hatları

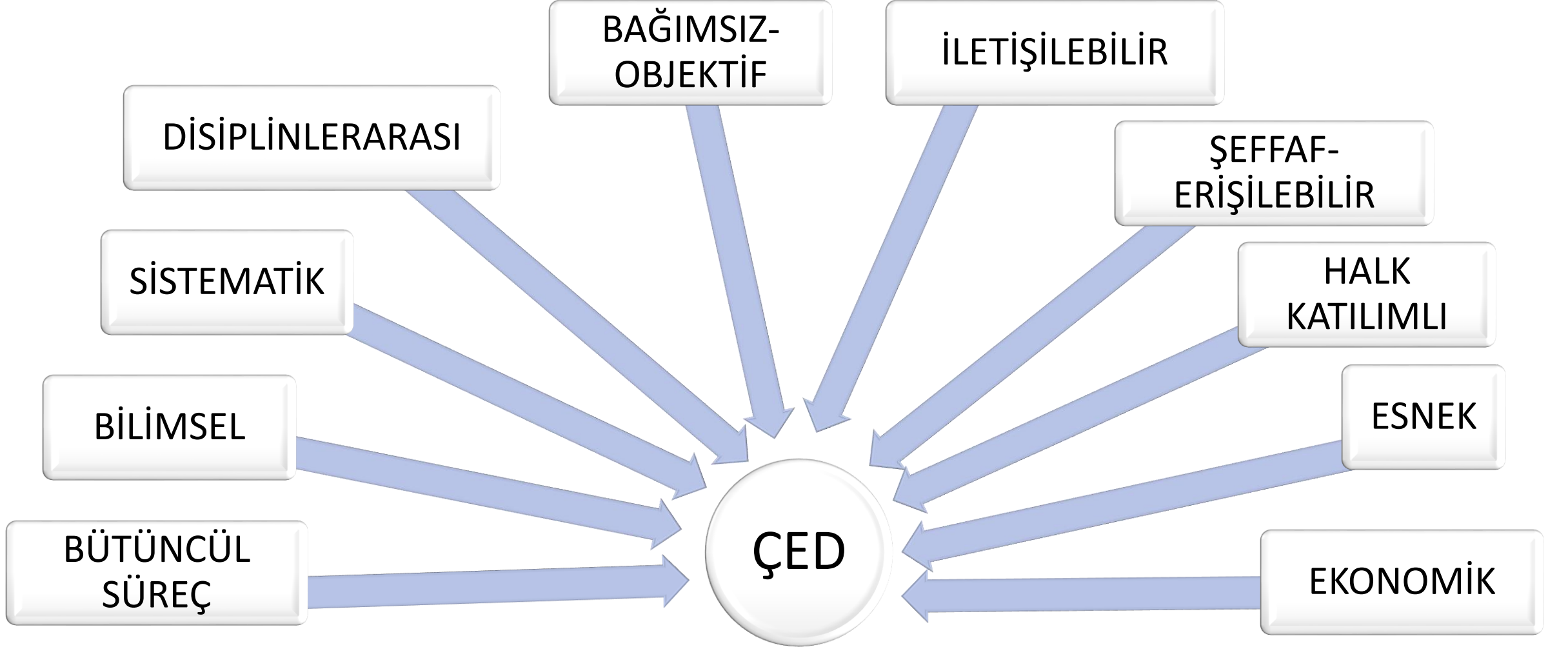
ÇED'in çok yönlü ve geniş kapsamlı bir çalışma faaliyeti olması nedeniyle tek bir kişi veya tek bir çalışma disiplini tarafından yapılabilmesi ve faaliyete ilişkin ÇED Raporunun oluşturulabilmesi mümkün değildir.

Dolayısıyla; ÇED, disiplinlerarası ortak çalışmaların bir bütünüdür.

ÇED kapsamına göre uzmanlık alanları

EKONOMİK	SOSYAL	BİYOTİK	SU	TOPRAK	HAVA
Ekonomist	Sosyolog	Flora/Fauna Sosyoloğu	Çevre mühendisi	Ziraat mühendisi Pedalog	Çevre mühendisi
Tarım Ekonomisti	Sosyal planlamacı	Zoolog	Su/Hidroloji mühendisi	Çevre mühendisi	Meteoroloji uzmanı
Tasarım ve/veya Planlamacı (Bölge, Şehir, Ulaşım vb.)	Tasarım ve/veya Planlamacı (Bölge, Şehir, Ulaşım vb.)	Biyolog Hidrobiyolog Mikrobiyolog	Hidrojeoloji uzmanı Hidrojeofizikçiler Hidrolog	Jeolog Jeoloji mühendisi	Hava kirliliği uzmanı/ mühendisi
Sistem Analisti/ İstatistikçi	Mimar/Peyzaj mimarı	Sistematik uzmanı	Su kirliliği / Su kimyası uzmanı	Jeofizik mühendisi	Sistem Analisti/ İstatistikçi
	Arkeolog	Ekolog/ Ekosistem uzmanı	Ekolog/ Ekosistem uzmanı	Ekolog/ Ekosistem uzmanı	
		Sistem Analisti			
Diğer: İnşaat, Makine, Kimya, Elektrik mühendisi, Uzaktan Algılama (UA) ve Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) Uzmanı, Matematik Modelleme Uzmanı, vb.					

Bu noktada ÇED'in temel özelliklerini somutlaştıralım

ÇED çalışmalarında kullanılan yöntemler ve teknikler

- ÇED sürecinde kullanılan yöntem ve teknikler 2 grupta toplanabilir:
 - 1. ÇED'e özgü olarak geliştirilen yöntem ve teknikler:** Bu teknikleri özellikle ÇED Ön Araştırması yapacak ve raporu hazırlayacak elemanların çok iyi bilmesi gerekir. Eğitim almaları önemlidir.
 - 2. Farklı disiplin özelliklerine bağlı olarak ÇED'de kullanılan yöntem ve teknikler:** ÇED sürecinde ayrı disiplin grupları altında çalışacak elemanların kendi disiplinleri ile ilgili yöntem ve teknikleri çok iyi bilmesi, ÇED'e özgü yöntem ve teknikler hakkında da bilgi sahibi olması gerekir.

ÇED'de kullanılan yöntem ve tekniklerin nitelikleri

- Kapsamın genişliği
- Elastiklik
- Ayırıcılık
- Nesnellik
- Uzmanlık
- Düzey
- Kriterlerin tanımlanması
- Kestirimlerin somutluğu ve niceliksellik
- Bütünleşik yaklaşım
- Seçicilik

Kapsamın genişliği

- Çevresel sistemler çok sayıda canlı ve cansız öğelerden ve bunlar arasındaki karmaşık etkileşimlerden oluşur. Uygun bir metodoloji, sistemlerin bu özelliklerini dikkate alarak konuya geniş kapsamlı bir biçimde yaklaşımı mümkün kılmalıdır. Günümüzde çevre sorunlarına yaklaşımda uygulanan düşünce sistematiği, “ekosistem yaklaşımından” hareket eder. Ekosistem yaklaşımı mümkün olduğunca geniş bir kapsamın başlangıçta garantilenmesi anlamına gelir.

Elastiklik

- Metodolojiler; proje türü, boyutları ve çevresel ortamların, farklılığına, planlanan faaliyetlerin kendine özgü niteliklerine uyum gösterebilecek şekilde çok yönlü kullanıma elverişli ve elastik olmalıdır.
- Bugüne kadar her projeye uygulanabilecek evrensel nitelikli bir ÇED metodolojisi bulunamamıştır. Çünkü incelenecek her çevresel ortam ve bu ortamlarda yer alması düşünülen her proje kendine özgü niteliklere sahip olacaktır.

Ayırıcılık

- Bir ÇED çalışması, sadece planlanan faaliyetlerin etkileri sonucunda çevrenin mevcut durumunda gelecekte meydana gelebilecek kısa ve uzun vadeli değişimlerin belirlenmesini amaçlar. Uygulanan metodoloji ve teknikler bu değişimleri ortaya çıkarabilecek, ayırıcılık özelliklerine sahip olmalıdır.

Nesnelik

- Değerlendirmede kullanılan metodolojiler ile elde edilen sonuçlar kişisel eğilimlerden, taktiklerden, politik ve diğer baskılardan mümkün olduğunca az etkilenmelidir. Böyle bir metodoloji başlangıçta basit de olsa uygulamalar sonucunda elde edilen deneyimlerin ışığında, kapsamca genişletilip derinliği ve ayrıntı seviyesi arttırabilme özelliğine sahip olmalıdır.
- Nesnellik ÇED' e yenilenebilirlik özelliği kazandırır. Böylece çeşitli baskı gruplarının isteklerine uygun, "ısmarlama ÇED" yapılması riski azalır.

Uzmanlık

- Bazı çevresel etkilerin nicelikseleştirilmesinde güçlükler ortaya çıkabilir. Bu şartlar altında yapılacak değerlendirmelerin bir kısmı, istenen ölçüde somut ve objektif olmayacaktır. Böyle durumlarda, nicelikselleştirilemeyen etkilerin, yapılan çalışmaya en sağlıklı şekilde yansıtılabilmesini garantilemek için, konu üzerindeki en ayrıntılı bilgilere sahip uzmanların katkısını sağlamak gerekir.

Düzey

- Öncelikle, ekosistemlerin her etki altında (baskı olmasa bile) davranışının bilinmesi gerekmektedir. İlk önce ekolojik sistemi simüle edecek matematiksel modelin hangi dominant çevresel parametreler üzerine kurulacağı konusunda hipotezler oluşturulur. Bu hipotezlerin kanıtlanması için ölçüm ve veri toplama yapıldıktan sonra matematiksel modellerle öngörülen ekosistem değişimlerinin gerçekleşip gerçekleşmediğinin; gerçekleşmişse hangi ölçülerde gerçekleştiğinin irdelenebilmesini sağlar

Kriterlerin Tanımlanması

- ÇED çalışmasında kullanılan kriterlerin, değerlendirme ölçülerinin, çevresel tahammül değerlerinin, matematiksel modellerle kullanılan parametre değerlerinin vb. keyfi olarak seçilmemesi gerekir. Hazırlanacak ÇED raporunda bu tür seçimlerin hangi mantıkla yapıldığı, kaynakların ve parametre değerlerinin seçiminde uygulanan yöntemler çok açık ve tartışmaya yer vermeyecek biçimde belirtilmelidir.

Kestirimlerin Somutluğu ve Niceliksellik

- Kullanılan teknikler ve metodolojiler, çevresel göstergeleri oluşturan faktörlerin gerçek değerlerinin kestiriminin somut bir biçimde yapılmasını sağlamalıdır. Örneğin; su kalitesinde oluşabilecek değişimlerin kestirimlerinde sözlü ifadeler yerine BOI (biyolojik Oksijen İhtiyacı), ÇO (Çözünmüş Oksijen), AKM (Askıdaki Katı Madde), Sıcaklık gibi parametrelerin, planlanan faaliyet altında beklenen değişimlerinin niceliksel kestirimleri yapılabilmelidir.

Bütünleşik Yaklaşım

- Uygulanan metodoloji ve teknikler, çevrenin çeşitli öğeleri arasında genellikle doğrusal olmayan, değişken veya rastlantısal özelliklere sahip ve geri bildirim bağlantıları olan çok karmaşık ilişkilerin dikkate alınarak, konuya bütünleşik bir ekosistem yaklaşımıyla açıklık getirilmesini sağlayabilmelidir.

Seçicilik

- Uygulanan metodoloji kritik, marjinal ve özellikle tehlikeli etkilerin diğer etkiler arasından seçilebilmesini mümkün kılmalıdır ÇED, yaklaşımının başlangıcından beri çeşitli yöntemler uygulanmıştır. Ancak henüz ideal bir yöntem bulunamamıştır.

ÇED'e özgü olarak geliştirilen yöntem ve teknikler

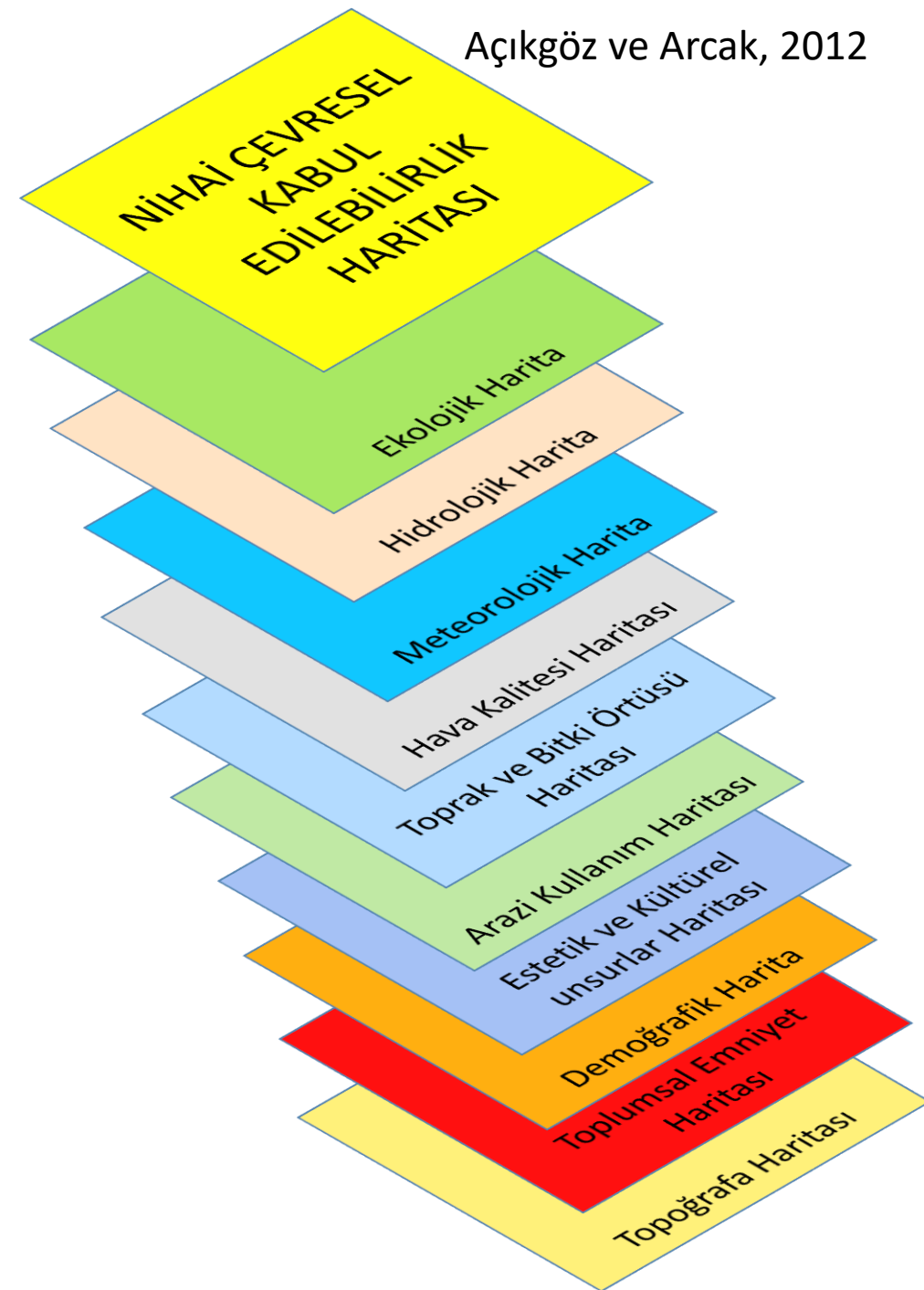
A. ÇED'e Özgü Yöntemler

1. Üst üste bindirme yöntemi (Örtmeler yöntemi)
2. Kontrol listeleri yöntemi
3. Etkileşim matrisleri yöntemi
4. Ağ/Sistem diyagramları yöntemi
5. Kestirim Yöntemleri (Adaptif ÇED)

B. ÇED'e Özgü Teknikler

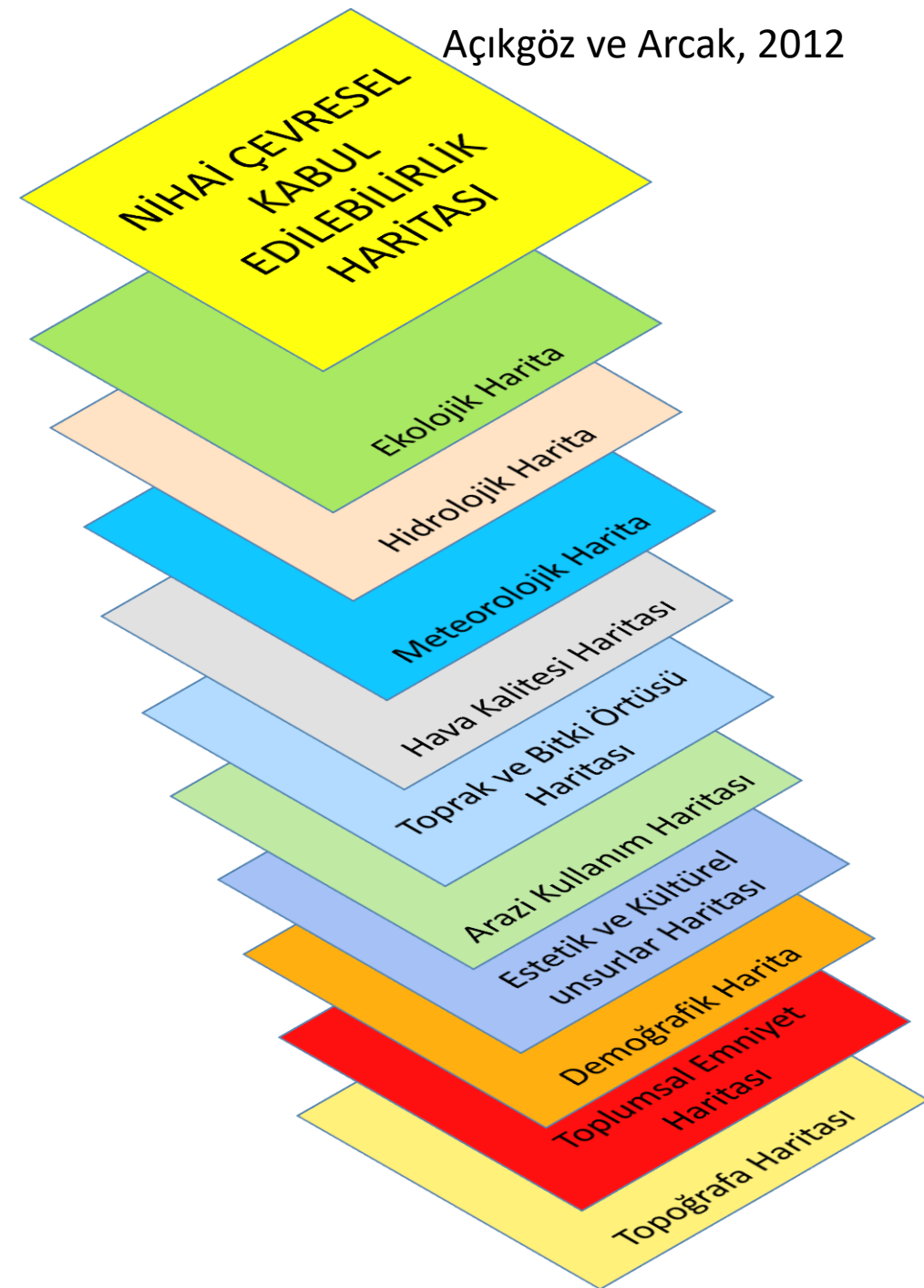
1. Matematiksel model uygulamaları
2. Veri toplama ve değerlendirme
3. Yorumlama

- Örtmeler Yöntemi:** Faaliyet, incelenen bölgenin çeşitli özelliklerini içeren haritalar üst üste bindirilerek ortak bir değerlendirmeye tabi tutulmasıdır.
- Ancak parametre sayısı arttıkça harita sayısı artar.** Örneğin; Tarımsal açıdan Toprak yapısına, geçirgenliğine, BBM içeriğine, toprağın tekstürüne vb. göre çok çeşitli farklı haritalar söz konusudur. **Bu durum sorun oluşturmaktadır.**

Çok sayıda harita söz konusu olduğunda sorunları aşmak için 2 çözüm üretilebilir:

- Birbiri ile ilişkili haritalar birleştirilebilir. Mesela, Toprak Kalitesi Haritası gibi
- Bilgisayar destekli haritalama programları kullanılabilir. Bu şekilde de sonsuz sayıda parametre üst üste bindirilebilir. Bunun yapılabilmesi için haritaların sayısallaştırılarak veri tabanı olmasını veya oluşturulmasını gerektirir.

2. Kontrol Listesi Yöntemi: Faaliyet, incelenen bölgenin çeşitli özelliklerini içeren önceden oluşturulmuş kontrol listelerine göre ortak bir değerlendirmeye tabi tutulmasıdır.

• **Kontrol Listeleri (KL) verdikleri bilgilere göre 4 grupta toplanır:**

a) Basit KL

b) Ayrıntılı KL

c) Derecelendirmeli/Sıralamalı KL

d) Ağırlıklı-Derecelendirmeli KL

a) Basit KL: Faaliyetten doğacak etkileri sistematik şekilde değerlendirmeye yönelik **çevresel faktörler sıralanır** ve **şu sorulara cevap aranır;**

- **Özel Bilgiler ve yapılacak ölçümler nelerdir?**
- **Ölçümler hangi yöntemle yapılacak?**
- **Olası etkiler nelerdir?**
- **Dezavantajı: Etkilerin önemi ve kapsamı konusunda herhangi bir bilgi vermez!!!!!!**

b) Ayrıntılı KL: Aşağıdaki konular dikkate alınır.

- **Değerlendirilmek istenen çevresel faktörler**
- **Değerlendirme sırasında hangi ölçümlerin yapılması gerektiği**
- **Etki belirlemede dikkat edilecek hususlar**
- **Hangi faktörler veya etkilerin özel öneme sahip olduğuna yönelik bilgiler**

c) Derecelendirmeli/Sıralamalı KL: Her bir çevresel parametreye sayısal veya alfabetik değer verilmesi ve parametrenin etkileri nicellikselleştirilmesidir. Toplanan veriler değerlendirmeye tabi tutulur.

- Sayısal veya alfabetik değer verme
- Bir referans alternatifi ile kıyaslama
- Lineer derecelendirme
- Fonksiyonel derecelendirme
- Çift kıyaslama

d) Ayrıntılı-Derecelendirmeli KL: Çevresel parametrelerin birbirinden farklı olan önemleri dikkate alınarak önceden hazırlanmış ağırlıklı-derecelendirme kontrol listeleri kullanılır.

3. Etkileşim Matrisleri Yöntemi: Kontrol listeleri yöntemine bir boyut daha ilave ederek daha ayrıntılı değerlendirmeleri mümkün kılmaktadır. Bu yöntemle bir proje veya faaliyetin **bileşenlerinin çeşitli çevresel parametrelerle olan ilişkileri iki boyutlu olarak incelenebilmektedir.** Matrisin bir ekseninde projenin faaliyetleri diğer ekseninde ise çevresel faktörler yerleştirilir. Herhangi bir faaliyet çevresel bir faktörü etkilediği zaman, bu olay iki eksenin kesiştiği alana bir işaret konarak belirtilir. İstenildiği takdirde, etkinin büyüklüğü ve önemi de gösterilebilmektedir **5 grupta toplanır:**

- a) Tamamlayıcı Matrisler
- b) Karaktere Edici Matrisler
- c) Sembolik Matrisler
- d) Sayısal Matrisler
- e) Kombine Matrisler

4. **Ağ/Sistem Diyagramı Yöntemi:** Çevresel etki değerlendirilmesinde kullanılan kontrol listeleri ve etkileşim matrislerinin, eksikliklerini giderebilmek amacıyla, ağ/sistem diyagramları yöntemi geliştirilmiştir. **Bu yöntemde faaliyetler ve etkiler arasındaki ilişkiler doğrudan bağlantılarla gösterilmektedir.** Ağ diyagramı yönetiminin **en önemli yararı ikincil ve dolaylı etkilerin bu yöntemle değerlendirilebilmesinin mümkün olmasıdır.** Bu şekilde **"etkilerin etkileri" belirlenebilmektedir.** Ancak hazırlık aşamasında olması nedeniyle çeşitli eksiklikler taşımaktadır.

5. **Kestirim Yöntemleri:** Bu yöntemin en önemli özelliği; **Çevresel Ortamla ilgili Veri Toplama ve faaliyetin Çevresel Etkilerine yönelik öngörülen etkilerinin kestirimi çalışmalarının Matematiksel Modelleme Teknikleri ile detaylı bir şekilde ortaklaşa kullanılmasıdır.** Böylece **EN KÖTÜ DURUM ANALİZİ** yapılabilmesine olanak tanır. Oldukça detaylı ve zaman alan bu yöntemde oluşturulan **matematik modelleri üzerinden sentez ve değerlendirme aşamaları gerçekleştirilir ve ortaya çıkan senaryolar Bütünleşik Sistem Modellerine dönüştürüldükten sonra oluşacak etkinin SİMÜLASYONLARI** oluşturulur. Bu nedenle uygulanan yöntem **Adaptif ÇED Yöntemleri** de denilmektedir.

ÇED kapsamına giren faaliyetler

- ÇED Raporu istenen faaliyetlerin 'ÇEVREYE ÖNEMLİ ETKİLERİ' olmalıdır, dolayısıyla her faaliyete uygulanması gerekmez.

ÇED kapsamına giren faaliyetler

- Ancak, her faaliyetin **çevreye önemli etkisi olup olmadığı konusunda** ön araştırmanın yapılması gerekir. **Çünkü ÇED’de önemli olan iyi bir belge değil, İYİ BİR KARAR ÜRETMEKtir.** Ancak oldukça zaman alıcıdır.
- Bunun en pratik yöntemi **önceden belirlenen kriterlere göre Faaliyet/Proje Listeleri hazırlamaktır.** Böylece her faaliyet için tek tek ön araştırma yapılmasına gerek kalmaz.
- Buna göre **faaliyetler 3 grup altında toplanır.**

ÇED kapsamına giren faaliyetler

- 1. GRUP:** Bu faaliyetlerin çevresel etkilerinin "**önemli**" olacağı **önceden bilinmektedir, yani mutlak ÇED RAPORU istenir.** Örneğin; termik santraller, otoyollar, demir çelik sanayii tesisleri, petrokimya kompleksleri, çimento fabrikaları ve diğer benzeri büyük tesisler gibi. **Bunlar, ÇED Raporu uygulanacak projeler için hazırlanan faaliyetler listesinde toplanırlar.**

ÇED kapsamına giren faaliyetler

2. **GRUP:** Bu faaliyetlerin çevresel etkilerinin "**önemli**" olup olmayacağı **önceden kesin olarak bilinmemektedir**. Bu durumda proje konusu faaliyetle ilgili tesisin büyüklüğüne ve/veya yeralacağı çevrenin bu tesisin yapacağı etkilere karşı hassasiyetine göre, yaratılacak çevresel etkiler "**önemli olabilir "** ya da "**olmayabilir "** (ALT-ÜST Sınırlar kriterleri uygulanır) yani ÇED RAPORU İSTENEBİLİR VEYA İSTENMEYEBİLİR.

Örneğin: Tarımsal sulama faaliyetleri, hayvancılık tesisleri, ağaç sanayi, gıda sanayi, bazı madencilik faaliyetleri, turistik tesisler, kentsel altyapı ile ilgili inşaatlar vb.....

ÇED kapsamına giren faaliyetler

3. **GRUP:** Çevresel etkilerinin **önemli olmayacağı** önceden bilinen faaliyetlerdir. Dolayısıyla **ÇED Raporu istenmez** ve ÇED sürecinin sonraki aşamaları uygulanır.

Ülkemizde ÇED kapsamına giren faaliyetler

2014 yılı güncel ÇED Yönetmeliğinde, **ÇED kapsamına giren faaliyetler 7 SEKTÖR** ile tanımlanmıştır.

- Enerji
- Kimya, Petrokimya, ilaç ve Atıklar
- Madencilik
- Sanayi
- Ulaşım, Altyapı ve Kıyı yapıları
- Turizm- Konut
- Tarım, Orman, Su Kültürü ve Gıda

Yetki

Madde 5. Bu Yönetmeliğe tabi projeler hakkında "ÇED Olumlu", "ÇED Olumsuz", "ÇED Gereklidir" veya "ÇED Gerekli Değildir" kararlarını verme yetkisi Bakanlığa aittir. Ancak Bakanlık gerekli gördüğü durumlarda "ÇED Gereklidir" veya "ÇED Gerekli Değildir" kararının verilmesi konusundaki yetkisini, sınırlarını belirleyerek yetki genişliği esasına göre **Valiliklere devredebilir.**

Ülkemizde ÇED kapsamına giren faaliyetler

ÇED Müdürlüğünün ÇED Uygulama Akış Şemasına Baktığımızda; İlk Aşama,

«PROJE'NİN ÇED YÖNETMELİĞİ KAPSAMINDA OLUP OLMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ BAKANLIK/VALİLİK değerlendirir»

Karar: ÇED Gerekli veya ÇED gerekli değil

ÇED Gerekli İse

EK-I Listesi için Bakanlık Süreci yürütür

EK-II Listesi için Valilik Süreci (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü) yürütür

ÇED Gerekli Değil ise Muafiyet Yazısı Bakanlık/Valilikçe verilir.

Ülkemizde ÇED kapsamına giren faaliyetler

- 2014 yılı güncel ÇED Yönetmeliği, **ÇED kapsamına giren faaliyetleri 2 şekilde sınıflandırmıştır:**
 - 1. ÇED'e Tabi / ÇED Raporu İstenen Projeler**
 - 2. Seçme Eleme Kriterine Tabi Projeler**

Ülkemizde ÇED kapsamına giren faaliyetler

- 1. ÇED'e Tabi / ÇED Raporu İstenen Projeler:** Yönetmeliğin **EK-I Listesinde yer alanlar, ÇED Gereklidir kararı verilenler ve Kapsam dışı değerlendirilen ancak kapasite artışı planlanması halinde EK-I listesindeki eşik değer ve üzerinde olanlar;** Yüklenici **ÇED Başvurusu Dosyası ve ÇED Raporu hazırlamak, sunmak ve verilen karara göre gerçekleştirmekle yükümlü olanlar**
- 2. Seçme Eleme Kriterine Tabi Projeler:** Yönetmeliğin **EK-II Listesinde yer alanlar;** Yüklenici Özel ÇED Firmalarına hazırlattığı **Proje Tanıtım Dosyası hazırlamak, sunmak** ve verilen karara göre gerçekleştirmekle yükümlü olanlar

Ülkemizde ÇED kapsamına giren faaliyetler

ÇED'e Tabi Projeler: EK-I Listesinde yer alanlar, ÇED Raporu Gerekli olanlar
46 farklı faaliyet/proje tanımlanmıştır.

- Rafineriler, Termik Santraller, Metal Endüstri Tesisleri....İnşaat Atık Depolama ve Bertaraf Tesisleri...Hayvan Yetiştirme/Kesim Tesisleri....Orman Ürünleri Tesisleri...Çimento Fabrikaları....Seramik/Porselen Üretim Tesisleri....Jeotermal Kaynak Çıkarma ve Kullanımı, Elektrik Enerjisi Hatları....

Ülkemizde ÇED kapsamına giren faaliyetler

ÇED'e Tabi Projeler:

➤ Her bir faaliyete ilişkin özellikler ve **alt sınır değer bildirilen faaliyetler.**

Örneğin;

- Seramik/Poselen tesisleri için 300 bin ton/yıl ve üzeri
- Deri işleme tesisleri (Konfeksiyon ürünleri hariç) 2000 ton/yıl ve üzeri
- Büyükbaş hayvan yetiştirme tesisleri 5000 baş ve üzeri
- Boru ile içme suyu taşımaları hariç, akarsu havzaları arasında 10 milyon/m³ üzeri su aktarma projeleri
- Pist Uzunluğu 2100 m ve üzeri havaalanları
- Demir ve/veya çeliğin eritildiği ve dökümün yapıldığı tesisler 250 bin ton/yıl
- Turizm Konaklama Tesisleri 500 oda ve üzeri.....

Ülkemizde ÇED kapsamına giren faaliyetler

ÇED'e Tabi Projeler:

➤ Sınır Değer olmaksızın ÇED Raporu istenen faaliyetler:

- Tarım ilaçlarının ve/veya farmasötik ürünlerin etken maddelerinin üretildiği tesisler,
- İhtisas Organize Sanayi Bölgeleri
- Çimento fabrikaları
- Şeker fabrikaları
- Gemi söküm yerleri
- Patlayıcı ve/veya parlayıcı maddelerin üretildiği tesisler
- Organik kimyasalların üretimi
- İnorganik kimyasalların üretimi
- Asbest madeni işletmeleri ve zenginleştirme tesisleri
- Nükleer yakıt tesisleri
- Ham petrol rafinerileri
- Doğalgaz sıvılaştırma ve gazlaştırma tesisleri.....

Ülkemizde ÇED kapsamına giren faaliyetler

Seçme Eleme Kriterine Tabi Projeler: EK-II Listesinde yer alanlar;

57 farklı faaliyet/proje tanımlanmıştır.

- Bu faaliyetlerde aranan temel özellik EK-I Listesinde bildirilen alt sınırlar E-II Listesinde yer alan faaliyetlerin ÜST SINIRLARI olması
- ve EK-II Listesindeki Faaliyetlerin ÇED Gerekli/Değil KARARI **Valilikçe değerlendirilmekte, Gerekli ise Bakanlığa yönlendirme.**

Ülkemizde ÇED kapsamına giren faaliyetler

Seçme Eleme Kriterine Tabi Projeler: EK-II Listesinden Örnekler;

- 50-500 ton/gün taş kömürü ve bitümlü maddelerin gazlaştırılması ve sıvılaştırılması projeleri
- Kapasitesi 500 ton ve üzeri olan patlayıcı ve/veya parlayıcı madde depolama tesisleri
- Tekstil Boyama (Kimyasal veya kök boya kullanılarak) veya kasar işlemi yapan iplik, kumaş veya halı fabrikaları
- Demiryolu taşıtlarının üretiminin yapıldığı tesisler, (Montaj yapılan tesisler hariç)
- Nişasta üretimi veya nişasta türevlerinin üretildiği tesisler
- Peynir altı suyu işleme tesisleri, (İşleme kapasitesi 10.000 litre /gün ve üzeri)
- Denizden 10.000 m² ve üzerinde alan kazanılması projeleri
- Madenlerin çıkarılması (Ek-1 listesinde yer almayanlar)
- 1.000.000 m³/yıl ve üzerinde metan gazının çıkartılması ve depolanması.....ÇED.Yönetmeliği, 2014

ÇED sürecinin aşamaları

kaynaklar

- Özer, A.Ö., Arapkirlioğlu, K. ve Erol, C.1996. Plancı Gözüyle Kalkınma, Çevre ve Çevresel Etki Değerlendirilmesi. TMMOB Şehir Plancıları Odası ÇED Komisyonu Birinci Kitap
- Haktanır, K., Arcak, S. 1998. Çevre Kirliliği. A.Ü. Ziraat Fakóltesi Yayın No:1503, Ders Kitabı:457, Ankara. ISBN: 975-482-451-7.
- Açıkgöz, E., Arcak, S. (Eds) 2012. Ekoloji ve Çevre Bilgisi. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 2352, Eskişehir. ISBN:978-975-06-1026-4.
- Anonim 2018. Çevre ve Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Yönetimi. T.C. Kalkınma Bakanlığı On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), Çalışma Grubu Raporu, Ankara.
- Akbulut, F. 2010. Avrupa Birliği Etki Değerlendirmesi Modelinin Sürdürülebilir Kalkınma Bakımından İncelenmesi ve Türkiye İçin Öneriler. A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara.
- Güler, Ç. ve Çobanoğlu, Z. 1994. Çevresel Etki Değerlendirmesi, Çevre Sağlığı Temel Kaynak Dizisi No:36, Ankara.
- Çabuk, A., 2017. Çevresel Etki Değerlendirme Uygulamaları. <https://slideplayer.biz.tr/slide/10889156/>
- https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/36493/mod_resource/content/1/3.%20HAFTA.pdf
- Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği, 2014. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20235&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Anonim, 2018a. ÇED Süreci Akış Şeması. https://webdosya.csb.gov.tr/db/ced/menu/duzeltilen-ced_akis_2018-mart_20180305015232.pdf